

Vergaderjaar 2003–2004

27 020

Hoofdpijnenbrief toekomstig onderwijsachterstandenbeleid

B

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 5 april 2004

In de vaste commissie voor Onderwijs¹ bestond behoefte de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap nog een aantal aanvullende vragen te stellen naar aanleiding van het antwoord d.d. 29 januari 2004 over de vragen over de toekomst van het onderwijsachterstandenbeleid.

De minister heeft daarop bij brief van 2 april 2004 geantwoord. De commissie brengt hierbij verslag uit van het aldus gevoerde schriftelijke overleg.

De voorzitter van de commissie,
Klink

De griffier van de commissie,
Janssen

¹ Samenstelling:

Schuurman (CU), Schuyer (D66), Dupuis (VVD), Woldring (CDA), Linthorst (PvdA), plv.voorzitter, Broekers-Knol (VVD), Witteman (PvdA), Koekkoek (CDA), Ten Hoeve (OSF), Klink (CDA), voorzitter, De Rijk (GL) en Van Raak (SP).

BRIEF AAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Den Haag, 4 maart 2004

In de vaste commissie voor Onderwijs bestond bij de CDA-fractie behoefte u naar aanleiding van uw antwoord over de vragen over de toekomst van het onderwijsachterstandenbeleid d.d. 29 januari 2004, nog een aantal aanvullende vragen te stellen. Deze vragen, die u hieronder aantreft, worden gesteund door de fracties van PvdA, SP, D66 en CU.

- 1 U verwijst enige malen naar het overleg dat u nog moet voeren over de uitwerking van de Hoofdlijnenbrief. Dat overleg is nodig, maar de vraag is wel wat uw inzet bij dat overleg zal zijn om het onderwijsachterstandenbeleid te verbeteren.
- 2 In overleg met vertegenwoordigers van het veld beziet u hoe de gewenste verschuiving van voorschriften vooraf naar verantwoording achteraf kan worden gerealiseerd (Kamerstukken I 2003/04, 27 020, A, p. 4). Is uw inzet ook om te voorkomen dat de beleids- en administratieve lasten door deze verschuiving worden verlaagd in plaats van verhoogd?
- 3 Uw uitgangspunt in het overleg met vertegenwoordigers van het veld is dat scholen ook in het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid voldoende oog zullen houden voor de omgeving van de school en bijdragen aan het verminderen van de achterstanden binnen de lokale situatie (p. 5). Hoe wilt u dit doel bereiken? Is uw inzet dat scholen bijvoorbeeld in hun schoolgids verantwoorden hoe zij bijdragen aan vermindering van achterstanden in de gemeente waar zij gevestigd zijn?
- 4 De problemen die u signaleert zijn groot: «In alle jaargroepen (dus ook groep 2) hebben Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse leerlingen gemiddeld een taalachterstand van minimaal twee jaren ten opzichte van autochtone niet-achterstandsleerlingen. Surinaamse leerlingen hebben een taalachterstand van ruim een jaar, leerlingen met een gemengde herkomst ongeveer driekwart jaar en autochtone achterstandsleerlingen ongeveer een jaar.» (p. 6) Is het dan geen zaak te streven naar verplichte deelname aan programma's voor achterstandsleerlingen? Of is het beschikbare budget daarvoor ontoereikend? Wat is de meerwaarde van schakelklassen boven vóór en vóóroegschools onderwijs? Zou het, uitgaande van schakelklassen voor leerlingen met aantoonbare achterstanden, niet het beste zijn het achterstandenbeleid van meer verplichtende elementen te voorzien, zowel wat betreft de scholen (specifieke aanpak, aantoonbare prestaties) als wat betreft de deelname door de leerlingen met achterstanden? Zou het, wat betreft de verantwoordelijkheidsverdeling inzake de schakelklassen tussen scholen en gemeenten, zinvol zijn scholen de keuze te laten die schakelklassen zelf te organiseren dan wel het daarvoor bestemde budget over te dragen aan de gemeente, die dan zorg draagt voor de schakelfunctie?

De griffier van de commissie,
Janssen

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 2 april 2004

In uw brief van 4 maart 2003 (nr. 130 916.3) leggen de leden van de CDA-fractie, gesteund door de fracties van de PvdA, SP, D66 en CU, mij nog een aantal aanvullende vragen voor naar aanleiding van mijn brief van 12 februari 2004, kenmerk PO/OO/2004/2984, waarin ik antwoorden geef op de vragen van de leden van de CDA-fractie en de PvdA-fractie van uw commissie over de toekomst van het onderwijsachterstandenbeleid.

De leden van de CDA-fractie zouden willen weten wat mijn inzet zal zijn bij het nog te voeren overleg over de uitwerking van de Hoofdlijnenbrief. Ik zal tijdens dit overleg ondermeer aangeven, dat in het huidige onderwijsachterstandenbeleid de verdeling van verantwoordelijkheden tussen scholen en gemeenten niet scherp genoeg geformuleerd is waardoor het niet goed mogelijk is partijen aan te spreken op resultaten én dat het huidige model leidt tot (onnodig) veel bureaucratie.

Ik zal aangeven, dat met de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord daarom de volgende doelen worden nagestreefd. De verantwoordelijkheden van gemeenten en schoolbesturen/scholen zullen scherper moeten worden benoemd en onderscheiden. Partijen zullen heldere prestatieafspraken moeten maken en er zal worden ingezet om de bureaucratie voor betrokken partijen te verminderen, zowel op lokaal niveau (horizontaal) als in de communicatie tussen lokaal- en rijksniveau.

Tevens zal mijn inzet zijn om te bewerkstelligen dat de beschikbare achterstandsmiddelen daar terecht komen waar ze ook daadwerkelijk het hardste nodig zijn ofwel bij groepen leerlingen waarvan kan worden aangetoond dat er sprake is van feitelijke achterstand.

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of mijn inzet bij de bespreking met het veld over de realisatie van verschuiving van voorschriften vooraf naar verantwoording achteraf gericht zal zijn op het voorkomen van de beleids- en administratieve lasten.

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar het hiervoor gestelde.

Ook vragen de leden van de CDA-fractie zich af hoe ik zal bereiken dat scholen ook in het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid voldoende oog zullen houden voor de omgeving van de scholen en bijdragen aan het verminderen van achterstanden binnen de lokale situatie. Het voldoende oog houden van scholen op de omgeving en het leveren van een bijdrage aan het verminderen van achterstanden binnen de lokale situatie acht ik van groot belang. Daartoe zullen scholen in overleg moeten treden met gemeenten. Ik streef ernaar om dit overleg niet vrijblijvend van karakter te laten zijn.

Daarnaast zullen scholen moeten gaan aangeven op welke wijze zij het bestrijden van onderwijsachterstanden binnen de lokale situatie vorm en inhoud zullen gaan geven en welke resultaten zij daarbij nastreven. Scholen zullen hier periodiek verantwoording dienen over af te leggen. Over de wijze waarop deze verantwoording moet worden afgelegd zullen nog nadere uitwerkingen plaats vinden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de achterstandsproblematiek bij bepaalde groepen achterstandsl leerlingen groot is en zij vragen zich af of het geen zaak is te streven naar verplichte deelname aan programma's voor achterstandsl leerlingen. Een verplichte deelname van achterstandsl leerlingen is om financiële en organisatorische redenen niet haalbaar. Wel

streef ik er op termijn naar om de beschikbare middelen daar terecht te laten komen waar de achterstandsproblematiek het grootst is. Feitelijke achterstanden van groepen leerlingen zullen een belangrijke rol gaan spelen in de toedeling van middelen aan scholen.

De leden van de CDA-fractie vragen zich af wat de meerwaarde is van schakelklassen boven voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Met het volgen van voor en vroegschoolse educatie door risicogroepen wordt gestreefd naar het vroegtijdig inlopen van (taal)achterstand van jonge kinderen. Er zijn echter leerlingen uit deze doelgroep die geen gebruik maken van de VVE-programma's. Bij entree in het basisonderwijs heeft het merendeel van deze leerlingen een aanzienlijke taalachterstand. Daarnaast wordt het primair onderwijs geconfronteerd met leerlingen die tussentijd in het onderwijs instromen de zogenaamde zij-instromers. Voor beide genoemde categorieën leerlingen is de schakelklas bij uitstek geschikt voor het inlopen van de aantoonbare achterstand.

Ook zouden de leden van de CDA-fractie willen weten of het niet het beste is, uitgaande van schakelklassen voor leerlingen met aantoonbare achterstanden, om het achterstandenbeleid van meer verplichtende elementen te voorzien, zowel wat betreft de scholen als wat betreft de deelname door de leerlingen met achterstanden.

Momenteel wordt bezien op welke wijze de schakelklassen het beste vorm en inhoud kunnen krijgen. De effecten van de schakelklassen zullen op termijn zichtbaar worden. Hierna kan worden overwogen om (onderdelen van) de programma's die schakelklassen bieden een verplichtend onderdeel te laten uitmaken van het achterstandenbeleid.

Tot slot vragen de leden van de CDA-fractie zich af of het zinvol zou zijn het aan de scholen zelf over te laten of zij of de gemeenten de schakelklassen gaan organiseren.

Gemeenten zijn bij uitstek geschikt om «over de scholen heen» de organisatie van schakelklassen op zich te nemen. In de eerste plaats omdat het opzetten van schakelklassen in organisatorische zin intensief zal zijn. In de tweede plaats wordt daarmee een meer gestructureerde aanpak van achterstandsproblematiek van de doelgroep binnen een gemeente gewaarborgd.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. J. A. van der Hoeven